

กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

“เป็นความภาคภูมิใจของกรมทรัพยากรน้ำ ที่ได้
ทำงานสนองพระเดชพระคุณ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด...
เพื่อให้ข้างอยู่ได้ คนอยู่ได้ หมดปัญหา
สังคมเกิดสมดุล”

นายสมฤทธิ์ วิไลพรธนา
รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ

“ปามีน้ำ สัตว์ปามีสุข ชุมชนปลอดภัย”

โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ 23 แห่ง สนับสนุนการทำงาน
ในพื้นที่รอยต่อ 5 จังหวัด ในภาคตะวันออก

จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรีและจังหวัดสระแก้ว
หน่วยงาน สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 6

ประเภทโครงการ

01 นโยบาย /
แผนแม่บท - แผนปฏิบัติการ /
กำหนดหลักเกณฑ์ - มาตรการ

02 พัฒนาแหล่งน้ำ

03 อนุรักษ์ ฟื้นฟู
แหล่งน้ำสาธารณะ

04 การมีส่วนร่วมและ
การใช้ประโยชน์

05 การพยากรณ์
เตือนภัย

ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ / แผนแม่บท 20 ปี

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

02 พ.ศ. 2556 – 2560

- สถานการณ์ช้างป่าในพื้นที่รอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก บุกรุกพื้นที่การเกษตรของชาวบ้านเพื่อหาอาหาร ทวีความรุนแรงขึ้น เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนในพื้นที่
- วันพุธที่ 23 สิงหาคม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดระยอง ทรงเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้ม คืนความสุขให้ประชาชน” จังหวัดระยอง ครั้งที่ 11 มีประชาชนอำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ขอเข้ามาปรึกษาปัญหาและขอความช่วยเหลือกรณีช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่า ทำลายพืชผลทางการเกษตร และทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ ทรงรับพิจารณาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวให้ประชาชน

04 พ.ศ. 2563

- กรมทรัพยากรน้ำ ดำเนินการก่อสร้าง 3 โครงการ ดำเนินการออกแบบ 13 โครงการ และดำเนินการสำรวจอีก 7 โครงการ ในพื้นที่ จ.ฉะเชิงเทรา จ.จันทบุรี จ.ชลบุรี และ จ.ระยอง โดย จ.สระแก้วไม่มีพื้นที่ดำเนินการที่มีศักยภาพ

03 พ.ศ. 2561

- กรมทรัพยากรน้ำได้ดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ สนับสนุนพื้นที่ป่านุรักษ์ สำหรับเป็นที่อาศัยของ ช้างป่า จากการบูรณาการการทำงานร่วมกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ กรมป่าไม้ ได้วางแผนดำเนินงานทั้งหมด 60 โครงการ ในไตรมาสนี้มีแหล่งน้ำที่มีความเหมาะสมและสามารถใช้ประโยชน์ได้ 23 โครงการ เริ่มดำเนินงานก่อสร้างในปี 2 โครงการ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบม-สียัด ต.ท่ากระดาน อ.สนมชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

01

พ.ศ. 2547 – 2548

- เกิดวิกฤตภัยแล้ง ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคตะวันออก ทำให้พื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดได้รับผลกระทบเช่นกัน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาช้างป่าออกหากินนอกเขตพื้นที่ป่านุรักษ์

แนวคิดในการแก้ไขปัญหา

จากปัญหาช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่าเนื่องจากป่ามีแหล่งน้ำและอาหารไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่ารุนแรง มีการสูญเสียทั้งชีวิตคน ช้างป่า และพืชผลทางการเกษตร ซึ่งสาเหตุของปัญหาช้างป่า ได้แก่

1. ถิ่นที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงสภาพเกิดการบุกรุกขยายพื้นที่ทำกินทำให้ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่าลดลง
2. การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่าในพื้นที่ มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.2 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง
3. แหล่งน้ำและแหล่งอาหารดึงดูดช้างเข้ามาในพื้นที่ ช้างป่าออกหาแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรและติดใจรสชาติของพืชผลทางการเกษตร
4. ชนิดของพืชเอื้อให้ช้างปามายู่อาศัย ประชาชนส่วนใหญ่นิยมปลูกยางพาราและผลไม้ ซึ่งพืชพันธุ์ดังกล่าว มีสภาพเหมือนป่าที่เอื้อต่อการหลบซ่อนตัวของช้างป่าในชุมชน
5. การเคลื่อนย้ายถิ่นของช้างป่า ช้างป่าเจ้าถิ่นจะผลักดันให้ช้างหนุ่มออกจากพื้นที่และกลับเข้าโขลงเฉพาะช่วงฤดูผสมพันธุ์
6. สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ เมื่อป่าขาดน้ำ ช้างป่าจึงออกหาแหล่งน้ำและแหล่งอาหารนอกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเร่งรัดดำเนินการพร้อมวางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยบูรณาการร่วมกับหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล หน่วยงานต่างๆ ใน 5 จังหวัดภาคตะวันออก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่

ในส่วนความรับผิดชอบของ กรมทรัพยากรน้ำ ได้ดำเนินแผนงานโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาว รวม 60 โครงการ ทั้งในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติและหมู่บ้านคหานุรักษ์

จากไตรมาสที่ (พ.ศ.2563 – 2565) พบว่า แหล่งน้ำที่มีความเหมาะสมและสามารถใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งน้ำสนับสนุนพื้นที่ป่านุรักษ์ สำหรับเป็นที่ยึดของข้างป่า จำนวน 23 โครงการ

โครงการที่เหลืออีก จำนวน 37 โครงการ อยู่ระหว่างเตรียมลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

“ถ้าโครงการสำเร็จทั้ง 60 โครงการ การแก้ปัญหาข้างป่าออกหากินนอกพื้นที่จะเห็นผลชัดเจน เป็นการแก้ปัญหาที่ถูกทาง สนับสนุนโครงการพระราชดำริ แต่การทำงานค่อนข้างยาก การขนย้ายเครื่องมือค่อนข้างลำบากเพราะพื้นที่โครงการอยู่ในป่า”

นายสมฤทธิ์ วิไลพรธนา
รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ

การเปลี่ยนแปลง

โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ 23 แห่ง สนับสนุนการทำงานในพื้นที่รอยต่อ 5 จังหวัด ในภาคตะวันออก

ที่ตั้ง : พื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก เป็นป่าขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่รวม 1,644,531 ไร่ หรือประมาณ 2,631 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระแก้ว

การเปลี่ยนแปลง

จังหวัด	แล้วเสร็จ	ระหว่างก่อสร้าง	ออกแบบ	สำรวจ	รวม
จันทบุรี			2	1	3
ฉะเชิงเทรา	2	1	10	4	17
ชลบุรี				2	2
ระยอง			1		1

ปัจจุบัน กรมทรัพยากรน้ำ ดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อลดปัญหาข้างป่า ออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์ กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ.2563-65) จำนวน 23 โครงการ ในพื้นที่ 4 จังหวัด ดังนี้

โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 2 โครงการ คือ

1. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่า บ้านคลองเตย ปริมาณความจุ 153,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา
2. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่าบ้านนายว ปริมาณความจุ 170,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.ท่ากระดาน อ. สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

โครงการที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 1 โครงการ คือ

1. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่า หลังต้นน้ำภูไท ปริมาณความจุ 210,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา

โครงการที่เตรียมเสนอเข้าแผนงานโครงการงบประมาณปี 2564 3 โครงการ คือ

1. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่าซับขุน ปริมาณความจุ 370,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา
2. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่าทุ่งกระทิง ปริมาณความจุ 440,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา
3. โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำข้างป่าทับกระบก ปริมาณความจุ 280,000 ลบ.ม. พื้นที่ ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา

ปัจจัยความสำเร็จ

- เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สอดคล้องกับ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ สำหรับเป็นที่พักอาศัยของช้างป่า ความต้องการของทุกภาคส่วน หลายหน่วยงาน จำนวน 22 แห่ง กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อไม่ให้ช้างป่า 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565)
- ข้างป่าและสัตว์ป่าอื่นๆ สามารถ ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ
- สร้างแหล่งน้ำสนับสนุนชุมชน จำนวน 1 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์ 200 ไร่ 20ครัวเรือน กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565)
- สร้างความมั่นคงด้านน้ำให้กับชุมชน เพื่อแก้ไขภัยแล้ง
- ลดปัญหาการเผชิญหน้าระหว่าง คนและสัตว์ป่า (ข้างป่า)
- การบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน อย่างเป็นระบบ โครงการนี้อาศัยความร่วมมือ ของทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาคือเตือนร่อน ของทั้งคนและช้าง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เพื่อแก้ไขภัยแล้ง จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ ประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะการแก้ปัญหาแบบ บูรณาการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟู แหล่งน้ำ ที่กรมทรัพยากรน้ำดูแล ใช้พื้นที่ของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ กรมป่าไม้ จึงต้องประสานความร่วมมือในการ ดำเนินงาน

ความสำเร็จ

- สร้างแหล่งน้ำที่มีศักยภาพสนับสนุน

แผนที่โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ 23 แห่ง สนับสนุน การทำงานในพื้นที่รอยต่อ 5 จังหวัด ในภาคตะวันออก

